

YARGITAY
Hukuk Genel Kurulu

Esas No. 2011/21-402
Karar No. 2011/472
Tarihi: 06.07.2011

İlgili Kanun / Madde
5510 S.SGK/96

- ***YAŞLILIK AYLIĞI TALEP TARİHİNDE TAM AYLIĞI HAK ETMEMEİŞ OLMA***
- ***ÖDENEN TAM AYLIKLA HAK EDİLEN KİSMİ AYLIK ARASINDAKİ FARKIN İADE EDİLMESİNİN GEREKMEŞİ***
- ***FAİZİN KAPSAMININ FAZLA ÖDEMENİN DAVACININ KASITLI YA DA KUSURLU DAVRANIŞINDAN KAYNAKLANIP KAYNAKLANMADIĞINA GÖRE BELİRLENMESİNİN GEREKMEŞİ***

ÖZETİ: mahkemece, öncelikle; davacının, dava tarihinden sonra tamamlanan hizmet süresi dikkate alınarak dava tarihinden sonra yaşlılık aylığına hak kazandığı tarihin ve bu tarih itibariyle kurumda bulunan alacağının belirlenmesi ve akabinde de 5510 sayılı Kanununun 96. maddesi kapsamında yapılacak araştırma ve inceleme ile yersiz ödemenin davacı sigortalının kasıtlı ve kusurlu davranışından kaynaklanıp kaynaklanmadığı, diğer bir anlatımla sebepsiz zenginleşmede iyiniyetli olup olmadığının tespiti; diğer yandan bu yersiz ödemenin davalı Sosyal Güvenlik Kurumunun hatalı işleminden kaynaklanıp kaynaklanmadığının da tespiti ile varsa davacının iade ile yükümlü olduğu miktar belirlendikten sonra bu miktarın mahsubu; varılacak sonuca göre de iade yükümünün kapsamı konusunda bir karar verilmesi; faiz sorumluluğunun kapsamına ilişkin olarak da aynı şekilde ödemelerin davalının kasıtlı veya kusurlu davranışlarından mı doğduğu, yoksa Kurumun hatalı işlemlerinden m kaynaklandığı belirlenerek yine 96'ncı madde hükmüne göre uygulama yapılması, gerekirken yerinde olmayan gerekçelerle, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır..

Taraflar arasındaki "Kurum işleminin iptali ve borçlu olunmadığının ve iade yükümlülüğünün bulunmadığının tespiti" davasında yapılan yargılama sonunda; Kocaeli 2.İş Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 01.04.2010 gün 2009/691 E., 2010/191 K. sayılı kararın incelenmesinin davalı Kurum vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 17.06.2010 gün ve 2010/5127 E., 2010/7159 K. sayılı ilamı ile;

"Davacı vekili, davacıya 1.6.2006 tarihli tahsis talep dilekçesi uyarınca davalı Kurum tarafından Bağ-Kur ve SSK'ya tabi hizmetleri ve askerlik borçlanması ile birlikte toplam 9009 günlük sigortalılık süresi üzerinden 1.7.2006 tarihi itibariyle 1479 sayılı yasa kapsamında kurumdan yaşlılık aylığı bağlandığını bilahare SSK'na tabi hizmetlerinin 70 gün fazla hesaplanması nedeniyle bu yanlışlığın fark edilerek toplam prim ödeme gün sayısının 8957 gün olduğunun tespiti üzerine bağlanan yaşlılık aylıklarının iptal edilerek ödenen aylıkların yasal faizi ile birlikte geri istendiğini iddia ile Kurum işleminin iptal edilerek davacının Kuruma borçlu olmadığı ve iade ile yükümlü olmadığına karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece, davacının SSK hizmetlerinin süresi konusunda Kurumu yanıltıcı hatalı bir işleminin bulunmadığı davalı Kurumun zamanında eksikliği fark etmesi halinde davacının eksik primleri ödeyeceği, davacının tamamen iyi niyetli olup ödenen yaşlılık aylıklarını da elinden çıkardığı, sebepsiz zenginleşmede iade ile sorumlu tutulabilmek için kötüniyet gerektiğine dayanılarak davanın kabulüne ve kuruma borcu bulunmadığının tespitine karar verilmiştir.

Dosyadaki kayıt ve belgelerden; davacıya 1.7.2006 tarihinden itibaren 6328 gün Bağ-Kur, 1981 gün SSK ve 600 günde askerlik borçlanması olmak üzere toplam 9009 gün üzerinden yaşlılık aylığı bağlandığı daha sonra SSK ile yapılan yazışmalar sonucunda SSK hizmet süresinin 1929 gün olarak bildirilmesi nedeniyle emekliliğe esas hizmet süresinin 9000 günün altına düşerek 8957 gün olarak değişmesi nedeniyle iptal edilerek bağlanan yaşlılık aylıklarının ödeme tarihinden itibaren yasal faizi ile hesaplanan 23.412.00 TL kurum tarafından tahsili amacıyla Körfez İcra Müdürlüğünün 2009/3226 sayılı takip dosyası ile takibe geçildiği görülmektedir.

Davanın yasal dayanağı 5510 sayılı Yasanın 96.maddesidir. 01.10.2008 günü yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun "Yersiz ödemelerin geri alınması" başlıklı 96'ncı maddesinin birinci fıkrasında "Kuramca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir veya aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler:

a.Kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden,

b.Kurumun hatalı işlemlerinden kaynaklanmışsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla beş yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, ilgiliye tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içinde yapılacak ödemelerde faizsiz, üç aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu süre sonundan, itibaren hesaplanacak olan kanunî faizi ile birlikte, ilgililerin Kurumdan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır." hükmü öngörülmüştür. Anılan Kanunun geçici maddelerinde, yersiz ödemelerin tahsili konusunda önceki hükümlerin uygulanması gereğine işaret eden herhangi bir kural da bulunmadığından, sonuç olarak söz konusu 96'ncı madde düzenlemesinin, Kurumun yersiz ödemeden kaynaklanan alacaklarına ilişkin süregelen uyuşmazlıklara uygulanması zorunlu olduğu gibi bu konuda 818 sayılı Borçlar Kanununun, geri verilmesi gereken tutarın belirlenmesinde genel hüküm niteliğinde bulunan 63'üncü maddesinin de göz önünde tutulması gerekmektedir. Bilindiği üzere, iyi niyetli zenginleşen, sebepsiz zenginleşme konusunun kendisinden istendiği tarihten önce elinden çıktığını iddia ve ispat ettiği miktar oranında ret ve geri vermeye yükümlü olmayacaktır. Buna karşın; zenginleşen, zenginleşme anında veya sonrasında mal varlığındaki artışın geçerli bir hukuki sebebe dayanmadığını biliyor veya bilmesi gerekiyor ise, kötü niyetli sayılacağına kuşku bulunmamaktadır. Ayrıca belirtilmelidir ki; 5510 sayılı Kanunun 96'ncı maddesi, sebepsiz zenginleşmede geri verme konusuna ilişkin özel bir düzenleme niteliğinde olup, zamanaşım hükmü olarak tanım ve yorumlanması olanaksızdır. Maddede genel hükümlere yollamada bulunulması ve Kanunun 97'nci ve diğer maddelerinde fazla veya yersiz ödemeden kaynaklanan Kurum alacağı yönünden düzenlemeye yer verilmemiş olması, fazla ve yersiz

ödemeden kaynaklanan Kurum alacağına ilişkin zamanaşımı konusunun genel hükümlerden hareketle çözümünü zorunlu kılmaktadır.

Somut olayda davacının 1.7.2006 tarihi itibarıyla 1479 sayılı Yasanın 35.maddesi uyarınca 25 tam yıl (9000 gün) prim ödeme koşulu gerçekleşmediğinden tam yaşlılık aylığına hak kazanamayacağı tam yaşlılık aylığı yönünden yersiz ödemenin gerçekleştiği açık olmakla beraber davacının tahsis talep tarihi itibarıyla 1479 sayılı Yasanın 35/son fıkrası uyarınca kısmi yaşlılık aylığına hak kazanıp kazanmadığı, kısmi yaşlılık aylıklarına hak kazandığının tespiti halinde kurumdan alması gereken yaşlılık aylığı miktarı sorularak tam aylık üzerinden ödenen miktarla, kısmi yaşlılık aylığı üzerinden ödenmesi gereken miktar arasındaki farktan iade ile sorumlu olacağı gözetilerek bu konuda gerektiğinde bilirkişi vasıtasıyla hesap yaptırılmalı ve yersiz ödenen aylık miktarı saptanarak iadeye karar verilmelidir. Faiz sorumluluğunun kapsamına ilişkin olarak; ödemelerin davalının kasıtlı veya kusurlu davranışlarından mı doğduğu, yoksa Kurumun hatalı işlemlerinden mi kaynaklandığı belirlenerek 96'ncı madde hükmüne göre uygulama yapılmalıdır

Yukarıda açıklanan maddi ve hukuki olgular göz önünde bulundurulmaksızın, mahkemece eksik inceleme ve araştırma sonucu yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

O hâlde, davalı vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır."

gereğesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalı Sosyal Güvenlik Kurumu vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, yaşlılık aylığı bağlaması için gerekli olan hizmet süresinin eksik kaldığı gerekçesiyle yersiz ödenen yaşlılık aylığının iadesine yönelik Kurum işleminin iptali ile kuruma borçlu ve iadeyle yükümlü olunmadığının tespiti istemine ilişkindir.

Mahkemece istemin kabulüne ve kurum borcu bulunmadığının tespitine karar verilmiş, davacının temyiz istemi üzerine yukarıda belirtilen gerekçe ile mahkeme kararı bozulmuştur.

Mahkemece önceki gerekçeler ile direnilmiştir. ^ Hukuk Genel Kurulunun önüne gelen uyuşmazlık; dosya kapsamı ve somut olay dikkate alındığında davacının kısmi yaşlılık aylığına hak kazanıp kazanmadığına ilişkin olarak mahkemece yapılan araştırmanın hükme varmaya yeterli olup olmadığı, noktasında toplanmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümünde öncelikle konuya ilişkin yasal düzenlemelerin irdelenmesinde yarar vardır:

5510 sayılı Kanunun 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren "Yersiz Ödemelerin Geri Alınması" başlıklı 96. maddesinde:

"...Kurumca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir veya aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler;

a) Kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden,

b) Kurumun hatalı işlemlerinden kaynaklanmışsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla beş yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, ilgiliye tebliğ edildiği tarihten itibaren yirmi dört ay içinde yapılacak ödemelerde faizsiz, yirmi dört aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu süre sonundan, itibaren hesaplanacak olan kanunî faizi ile birlikte, ilgililerin Kurumdan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır.

Alacakların yersiz ödemelere mahsubu, en eski borçtan başlanarak borç aslına yapılır, kanunî faiz kalan borca uygulanır. Bu hüküm ilgili hak sahiplerinin muvafakat etmeleri kaydıyla, aynı dosyadan diğer bir hak sahibine yapılan yersiz ödemelere mahsubunda da uygulanır.

Yersiz ödemenin gelir ve aylıklardan kesilmesinde, kesintinin başlayacağı ödeme dönemi başı itibarıyla kanunî faizi ile birlikte hesaplanan borç tutarı, gelir ve aylıktan % 25 oranında kesilmek suretiyle uygulanır.

Yersiz ödemelerin tespiti ile geri alınmasına ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir..." Hükmü yer almaktadır.

5510 sayılı Kanun öncesi mevzuata bakıldığında, 506 sayılı Kanunun 121. maddesinde yersiz ödemelerin kayıtsız şartsız iadesinin öngörüldüğü, yersiz ödeme halinde iade yükümünün kapsamının farklı hukuki durumlara özgü olarak değişiklik göstermediği görülmektedir.

Ancak, 5510 sayılı Kanunun 96. maddesi ile 506 Yasada yer almayan yeni bir düzenleme getirilmiş, sebepsiz zenginleşmenin iyi niyetle veya kötü niyetle gerçekleşmesine bağlı olarak istirdadı mümkün ödeme miktarları belirlenmiştir.

Dolayısıyla 5510 sayılı Kanun ile ödeme yükümünün kapsamı sigortalının iyi niyetli veya kötü niyetli oluşunun tespitine göre farklılaştırılarak, kayıtsız şartsız iade öngören 121. madde hükmüne göre farklı bir düzenleme getirildiği açıktır. Somut olaya gelince;

Davacı 6.230 TL olan prim borcunu ödemesi halinde kendisine aylık bağlanacağına bildirilmesi üzerine, borcunu yapılandırarak 01.06.2006 tarihi itibarıyla tahsis talebinde bulunmuştur.

Bağ-Kur Kocaeli İl Müdürlüğü, İstanbul İhtiyarlık Sigorta Müdürlüğüne muhatap 27.07.2006 günlü yazı ile davacının yaşlılık aylığı talebinde bulunması nedeniyle sigortalı hizmetlerinin bildirilmesi istenilmiştir.

Bağ-Kur Kocaeli İl Müdürlüğüne, SSK hizmet sürelerinin bildirilmesine ilişkin yazı cevabının verilmemesi üzerine internet kaydında görülen 1981 gün hizmet süresi esas alınarak 9009 gün üzerinden yaşlılık aylığı bağlanmış ve 01.07.2006 tarihinden itibaren aylıkları ödenmiştir.

İstanbul İhtiyarlık Sigorta Müdürlüğü 27.7.2006 tarihli yazıya 30.06.2009 tarihli yazı ile cevap vermiş; sigortalının hizmet süresini 1929 gün olarak bildirmiştir

Bunun üzerine Kocaeli Bağ-Kur İl Müdürlüğü, emeklilik gün sayısının SSK hizmetinin değişmesinden dolayı 43 gün eksik kaldığı için sigortalının maaşının iptal edilerek ödenenlerin iadesi kararı almıştır.

Gebze Sosyal Güvenlik Merkezi tarafından bildirilen hizmet cetveline göre davacının dava tarihinden sonra 61 günlük bir hizmet süresinin gerçekleştiği ayrıca 1975 yılı 4. dönemindeki 70 günlük sürenin de dava dışı Muhlis Gülnaz adına bildirilmiş olduğu görülmüştür.

Hukuk Genel Kurulu'nda yapılan görüşmeler sırasında Özel Daire sözcüsü, davacının eksik kalan hizmet süresinin 43 gün olduğunu, bu sürenin dava tarihinden sonra fazlası ile tamamlandığını, bu nedenle bozma ilamında kısmi yaşlılık aylığı almaya hak kazanıp kazanmadığının araştırılması yönünde yapılan bozmanın yersiz olduğunu ifade etmiş; bu husus heyetçe tartışılarak sonuçta davacının eksik kalan 43 günlük hizmet süresinin dava tarihinden sonra tamamlandığı, bu durum dikkate alındığında davacının kısmi yaşlılık aylığına hak kazanıp kazanmadığının araştırılmasına gerek kalmadığı oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Açıklanan durum karşısında, mahkemece, öncelikle; davacının, dava tarihinden sonra tamamlanan hizmet süresi dikkate alınarak dava tarihinden sonra yaşlılık aylığına hak kazandığı tarihin ve bu tarih itibarıyla kurumda bulunan alacağının belirlenmesi ve akabinde de 5510 sayılı Kanunun 96. maddesi kapsamında yapılacak araştırma ve inceleme ile yersiz ödemenin davacı sigortalının kasıtlı ve kusurlu davranışından kaynaklanıp kaynaklanmadığı, diğer bir anlatımla sebepsiz zenginleşmede iyiniyetli olup olmadığının tespiti; diğer yandan bu yersiz ödemenin davalı Sosyal Güvenlik Kurumunun hatalı işleminden kaynaklanıp kaynaklanmadığının da tespiti ile varsa davacının iade ile yükümlü olduğu miktar belirlendikten sonra bu miktarın mahsubu; varılacak sonuca göre de iade yükümünün kapsamı konusunda bir karar verilmesi; faiz sorumluluğunun kapsamına ilişkin olarak da aynı şekilde ödemelerin davalının kasıtlı veya kusurlu davranışlarından mı doğduğu, yoksa Kurumun hatalı işlemlerinden m kaynaklandığı belirlenerek yine 96'ncı madde hükmüne göre uygulama yapılması, gerekirken yerinde olmayan gerekçelerle, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

O halde, direnme kararının yukarıda açıklanan değişik gerekçelerle bozulması gerekir.

S O N U Ç : Davalı SGK vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının H.U.M.K. nun 429. maddesi gereğince yukarıda belirtilen değişik gerekçe ile **BOZULMASINA**, 06.07.2011 gününde oyçokluğu ile karar verildi.